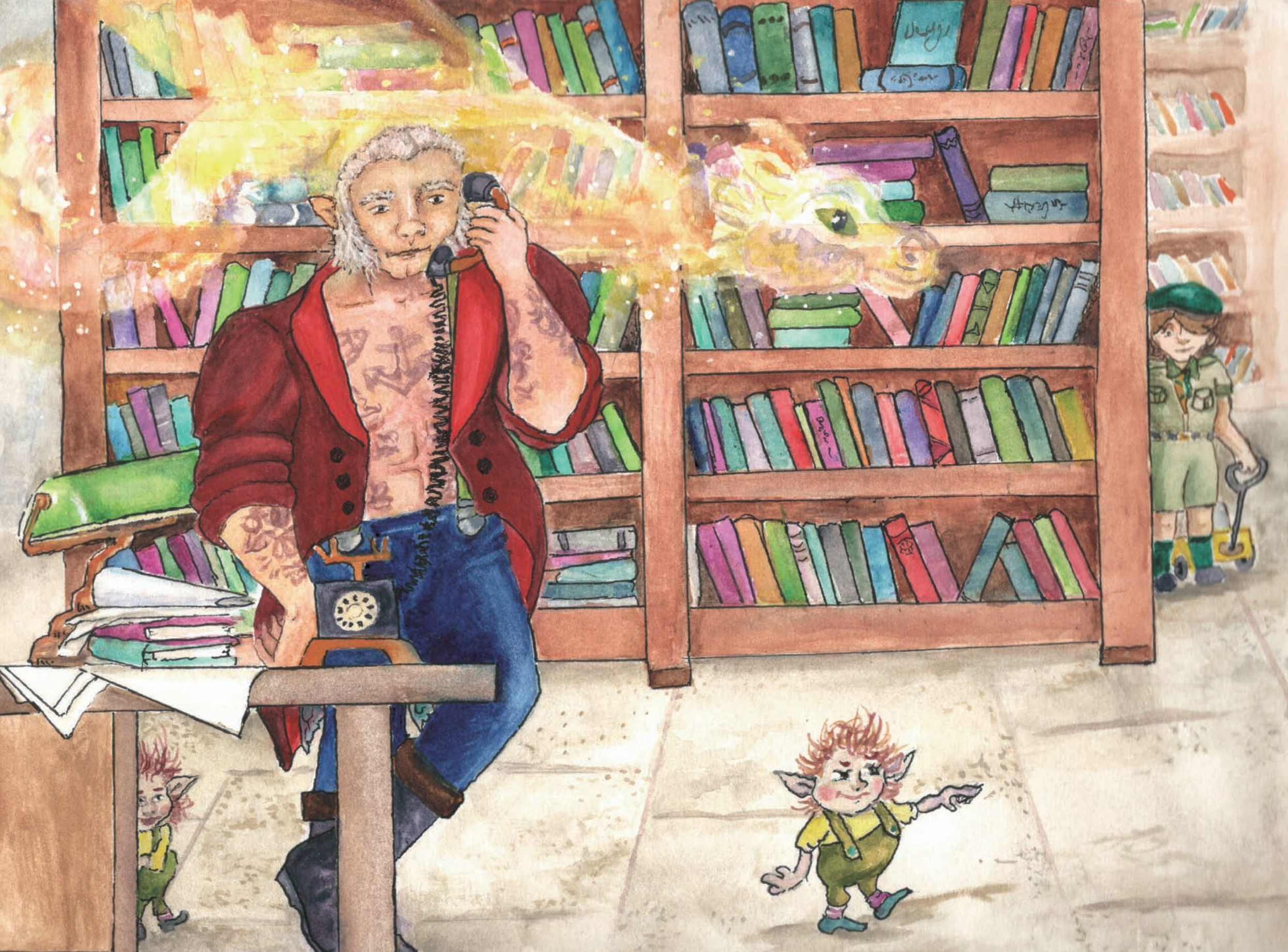

Przemysław Paweł Grzybowski

La domo de forgesitaj libroj

Ilustrita de Lucyna Fic

Przemysław Paweł Grzybowski

La domo de forgesitaj libroj

Ilustrita de Lucyna Fic

© Przemysław Paweł Grzybowski, 2024

Provlegado kaj revizio:
Leandro T. Abrahão kaj Marie-Thérèse Lloancy

Ilustrita de:
Lucyna Fic

ISBN 978-83-8294-372-6

Oficina Wydawnicza „Impuls”
30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5
tel./fax: (12) 422 41 80, 506 624 220
www.impulsoficyna.com.pl, e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl
Wydanie I, Kraków 2024

Foje dum somerferia vagado, mi venis al trankvila urbeto en pitoreska valo. Estis iom malfrue, ĵus komenciĝis krepusko, kaj mi antaŭe tute ne pensis pri iu dormloko, kiel kutime fidante je bonvolema sorto kaj ebla aventuro. Mi do decidis tranokti subĉiele sur benko en parko, por ĝui agrablan veteron, en mallumo aŭskulti interesajn sonojn kaj rigardi al steloj.

Improvizante kusenon el la enhavo de mia dorsako, en proksima strato mi rimarkis domon kun malfermitaj, agrable prilumitaj fenestroj. Scivola mi decidis iri tien. Ĝi estis malnovstila konstruaĵo kun tegmento ornamita per graciaj turetoj kaj sagoformaj ventindikiloj. Sur la fasado pendis kelkaj diverskoloraj paneletoj kun artece faritaj skribaĵoj „BROKANTEJO”, „LIBROVENDEJO”, „LEGEJO”, „BIBLIOTEKO”, „KLUBO DE LEGEMULOJ”, „ELDONEJO”, „REDAKCIO”. Ŝajnis, ke iu ne kapablis decidi kio troviĝas interne, aŭ intence deziris ŝerce allogi eblajn amatorojn de literaturo – kiel min.

En la montrofenestro ŝirmata kontraŭ pluvo per volvebla, ornamita de strioj kurteno kun falbanoj, videblis libroj kaj diversaj presaĵoj, precipe malnovaj, iom palaj, kun faltecaj randaĵoj kaj makulitaj kovriloj. Inter fantazie ordigitaj libroj aŭ kiel apogiloj por ampleksaj binditaj jarkolektoj de ĵurnaloj, kuŝis kartonaj kaj metalaj teskatoloj, dolĉaĵujoj, diversformaj statuetoj kaj ornamaĵoj. Ĉio ĉi estis iom arkaikstila kaj instigis rememorigi „la malnovajn bonajn tempojn”, pri kiuj oni revas kun sentimento kaj komprenema rideto.

Dum mi eniris, la malfermata pordo gaje bruetis kaj de sub la plafono aŭdeblis tinta de sonorileto pendanta sur ŝnuro. La internon prilumadis gustoplenaj murlampoj. Iliaj plurkoloraj abaĵuroj el vitraloj dissemadis ĉirkaŭe iom fabelecajn lumetojn. La lokon certe karakterizis unika ĉarmo. Malgraŭ ke de ekstere la domo ŝajnis tute malgranda, en ĝia interno amase staradis bretaroj ŝtopitaj de libroj kaj iliaj suproj malaperadis en subplafona ombro. Mi havis la impreson, ke ili etendiĝas al diversaj direktoj kvazaŭ longegaj koridoroj aŭ tuneloj. Unu el ili direktis al abunde prilumita saloneto, el kiu aŭdiĝadis neklaraj sonoj de konversacioj, foje bruo de kulereto metata sur subtason kaj frotsonado de paŝoj sur ligna knaranta planko. Alvenis de tie mirinda aromo de freŝa infuzaĵo el arbaraj fruktoj kaj de pomkuko ĵus forprenita el bakforno. Tra la pordo videblis tablo kovrita per diverskolora tablotuko, kiu de tempo al tempo iomete moviĝis. Sub la meblo iu gaje amuziĝis ridante kaj penis teni tie hundon svingantan la voston.

En la dua parto de la brokantejo, nur post momento mi rimarkis iun laboriston, aŭ eble la posedanton de tiu ĉi domo. Li staris ĉe grandega skribotablo kun plato fleksita pro pezo de amaso da paperaĵoj. La viro estis vestita per paliĝinta surtuto laŭ la Viktorina

modo. Li franclingve konversaciis per telefono. Ŝajne kontenta li notis ion en dikega kajero plena de tabeloj kaj indeksoj. La kajero kuŝis en lumo de kupra tablolampo kun verda kloŝo, kiun foje oni povas vidi en publikaj legejoj.

La brokantisto estis impona, eble du metrojn alta, kun larĝa dorso kaj karakteriza ovoforma kapo kovrita de mallonge tondita griza hararo. Lian iom malhelan

sed simpatian vizaĝon ĉirkaŭis fantaziaj vangharoj. Sub lia surtuto pendis sur ŝelkoj strikta pantalono. Surpiede li portis altajn botojn. La brokantisto ne surmetis ĉemizon. Lian nudan torson, ventron, eĉ la brakojn videblajn de sub rulitaj manikoj de la surtuto, kovris bluetaj tatuaĵoj. Pro la aspekto li iom similis al cirka artisto, kiu starante sur areno per resona voĉo anoncas sekvajn prezentaĵojn. Krom tio li havis pintajn orelojn kvazaŭ elfo, kaj malsupre sub la surtuto oni povis rimarki finaĵojn de falditaj flugiloj!

Ne rompante la konversacion, la brokantisto per afabla gesto invitis min konatiĝi kun enhavo de la bretaroj. Mi faris tion kun plezuro, foje kaŝe rigardante al lia fantazia, eĉ neimagebla silueto, ĉar antaŭe mi neniam vidis similan ulon.

En loko kiel tiu ĉi, oni povus atendi multon da polvo kaj malpuro. Tamen en la domo ĉio estis purigita kaj ordigita. En la bretaroj okupantaj la tutan spacon inter la planko kaj la plafono, troviĝis libroj aranĝitaj laŭ malfacile distingebla ŝlosilo. Estis tie diverslingvaj kaj plurformataj romanoj, literaturaĵoj por infanoj, ampleksega sciencaj monografioj, kalendaroj, memolibroj, broŝuroj kun instrukcioj pri la uzado de bicikloj kaj de iuj jam delonge forgesitaj utilaĵoj. En

aparta bretaro staris manuskriptoj en kovriloj el malnovaj lerneaj kajeroj aŭ zorge kunmetitaj per silka ŝnureto stokoj de paperfolioj kun etiketoj „NE ELDONITA”. Kun granda miro kaj ĝojo mi malkovris breton plenan de malnovaj libroj en Esperanto, en kiuj ravite mi malkovris titolpaĝojn kun aŭtografoj de Ludoviko Zamenhof kaj aliaj famaj geesperantistoj! Ĝi estis vera trezorejo por fakuloj kaj kolektantoj. Ne estas do surprize, ke mi restadis tie longatempe trarigardante la bretarojn kaj ĝojante, ke la grandulo daŭre babiladas per telefono.

Mi rimarkis, ke dum mi prenis en la manon iun libron, en la apuda ĉambro iu moviĝis kaj ekster la pordo jen kaj jen hezite rigardis al mi scivolemaj vizaĝoj. Ili estis tre diversaj personoj kaj mi tute ne povis imagi, ke ili ĉiuj povus samtempe restadi en la sama ĉambro.

Unue aperis maldika, tre alta viro en frako. Poste montriĝis faltplena maljunulino en kufo, du nudpiedaj infanoj (pli aĝa knabo tenanta la manon de malpura knabino, eble lia fratino) kaj juda junulo en vertoĉapo. Tra la pordo rigardis ankaŭ probable iu profesoro kun serioza mieno, kiu zorge okulumis al mi trans okulvitroj; eleganta damo en plumornamita ĉapelo; eĉ

diketa skolto, kiu por altiri mian atenton ĵetis al mia direkto grandan strobilon. Kaj kvankam tio ŝajnis al mi tute neebla, mi povus aserti, ke dum momento mi vidis la kapon de drako kaj de sub la tablo venis iuj fabelaj estuloj, eble troloj aŭ koboldoj, kiuj aŭdace rigardis min kaj montradis per longaj fingroj diskutante kun entuziasmo.

Subite el la interno alvenis – aŭ prefere kvazaŭ gracie enflugis, ĉarmega junulino kun rigardo kaj rideto tiom ravaj, ke ili paligis la lumon de la kandelabroj. Ŝi surhavis eteran, florecan robon ornamitan per arĝentaj zekinetoj, kiuj dum ĉiu movo dissemadis ĉirkaŭe gajajn rebrilojn. Ŝi havis travideblajn flugilojn plenajn de delikataj ĉielarkaj ombroj! Kun ŝi kuris la hundo. Kontenta pro la alveno de gasto ĝi ĉirkaŭe saltadis bojante, svingante la voston kaj tuŝante min per malvarma nazo. Videble ĝi anoncis, ke mia vizito en la domo estas bonvena. Konscia pri siaj ĉarmo kaj la impreso, kiun ŝi faris, la junulino modeste ruĝiĝis kaj ridetis. Poste ŝi iris al la brokantisto, brakumis lin kaj kun ŝerca riproĉo diris:

– Paĉjo, sufiĉas jam la babilado. Ni ja havas gaston! Bonvolu fini kaj venu manĝi kun ni la kukon.

– Kiel kutime vi pravas karulino. Ni iru! – base respondis la viro kaj rapide finis la konversacion kaj malfunkciigis la malmodernan telefonaparaton. Larĝgeste li invitis al la manĝo kaj permesante sekvi la filinon li gvidis min tra tunelo plena de libroj.

Mi miregis malkovrinte, ke en la apuda ĉambreto krom nia triopo troviĝas neniuj. Ĝi estis agrabla kuirejo, en kiu la plej multe da spaco okupis bakforno. En la forno trembriletis restaĵoj de la fajro, kiu antaŭ momento varmigis ledan kruĉon. Rimarkinte mian mirmienon, la patro kaj la filino afable invitis min sidiĝi ĉe la tablo, sur kiu troviĝis porcelanaj tasetoj kun bongustega trinkaĵo kaj bakpleto kun pomkuko. Apude staris mola kanapo, du foteloj kaj kartona skatolo, el kiu saltis granda rufa kato. Ĝi nur atendis la momenton en kiu la brokantisto eksidos en la fotelo. Tiam la kato murmurante buliĝis sur liaj femuroj. Kvankam kutime mi havas amason por diri, ĉi-foje mi mutiĝis pro la impresoj kaj nur ĝuegis la unikan etoson de la renkonto.

La junulino tenere rigardis al la patro kaj proponis gustumi la kukon.

– Vi certe estas iom surprizita, amiko, pri ĉio kio okazas tie ĉi. – ekparolis la brokantisto kun kompleza

rigardo. – Vi venis en la domon de forgesitaj libroj. Ĝi estas la unika en la mondo loko, en kiu sur magiaj bretoj staradas la libroj, kiujn nuntempe oni ne plu legas. Ekzistas amaso da tiaj libroj, kaj iliaj herooj daŭre vivas rememorante la iaman gloron kiam iliaj libroj estis legataj de pluraj aŭ eĉ nur unuopaj personoj. Finfine la paĝaroj endormiĝis pro laco, protektitaj de helpemaj kovriloj, kaj delonge oni ne utiligas ilin. Tiu ĉi domo estas la loko de memoro pri ĉiuj aferoj, kiuj daŭras danke al libroj. Verdire neniu skribita aŭ presita vorto pereas. La spirito, la penso, kun kiu ĝi estas ligita, forflugas en spacon puŝate de homaj sentoj kaj emocioj. Ĉar ĉiu libro enhavas rakonton pri amo, ĝojo, espero, sufero, tristo, timo... – do pri la aferoj, kiuj iam estis al iu sufiĉe gravaj por verki pri ili, valoras konservi ilin, rakonti, transdoni al aliaj. Pensoj vivadas eterne, flugante al ĉiuj direktoj kun la vento, ŝtelitaj de pigoj, incititaj de inspiroj de poeto aŭ de la krio de sciencisto *Eureka!* Ili vagadas de loko al loko tuŝitaj de rideto de artisto aŭ laco de genia inventistino kiu ĵus eltrovis ion gravegan por la homaro. Ili ĉiuj, iliaj similuloj kaj – kontraŭe – malsimiluloj, kunkreas proprajn rakontojn. Tiel naskiĝas kaj vivadas libroj.

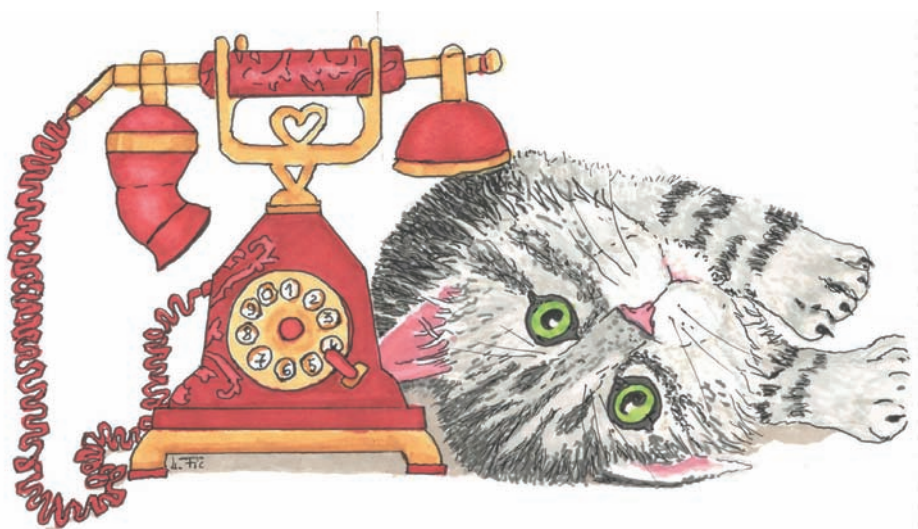
Ĉe ni la forgesitaj libroj estas bone traktataj. Ili estas sekuraj en la eternaj magiaj bretaroj kaj detalajn informojn pri ili mi zorge notas en ĉiutage aktualigata katalogo. Evidente tio postulas multe da pacienco kaj laboro, sed neniu ĝenas nin. La tempo pasas agrable dum renkontoj kun la herooj de la forgesitaj libroj, kiuj iom enuante foje volonte vizitas nin por trinki teon, kune manĝeti kaj klaĉi en agrabla etoso.

Okazas ankaŭ la specialaj momentoj, dum iu en la mondo malfermas forgesitan libron. Tiam sonoras la telefono sur mia skribotablo kaj la libra elfo kiu zorgas pri librejoj en difinita mondangulo ĝoje informas, ke iu ĵus eklegis la libron. Tie ĉi la libro mirakle malaperas el la breto, kaj ĝiaj herooj gaje forflugas tra kamen-tubo aŭ tra fenestro por akompani la novajn legantojn kaj flustri al iliaj oreloj siajn rakontojn, plifirmigi la pensojn el la libro per ĝusta inspiro.

Tial mi petas vin, ke vi almenaŭ de tempo al tempo prenu iujn malnovajn librojn, ne detruu ilin, revenu al iam komencitaj kaj forlasitaj legaĵoj, por ke tio ĝojigu iliajn heroojn kaj revivigu iamajn rakontojn!

La simpatia duopo konstatis, ke post la tago plena de aventuroj, miaj okuloj mem fermiĝas pro laco. Ili do proponis al mi tranokti sur la kanapo kaj diskrete

malaperis pretekstante, ke ili havas ankoraŭ ion por fari antaŭ la tagiĝo. Kontentega pro la invito mi ŝoviĝis sub kovrilon el koloraj ĉifonaĵoj kaj adiaŭinte per rigardo la mirindan ejon mi ekdormis akompanata de la kato, kiu venis sur mian akselon kaj murmuradis feliĉa pro la nokta kunulo.

Vekis min laŭta sonorilo de telefono. Kiam mi malfermis la okulojn mi konstatis, ke mi kuŝas sur la benko en la parko, kaj la sono de la sonorilo tamen venas el staranta apude veturilo de glaciaĵvendisto, kiu ĵus komencis la laboron kaj tiel vokis siajn klientojn.

Dediĉo

Tiun ĉi rakonton mi dediĉas al ĉiuj amatoroj de libroj. Al tiuj, kiuj instruis al mi kiel ami legi kaj verki: al miaj gepatroj, instruistoj, bibliotekistoj, librovendistoj... Al ĉiuj, kiuj senĉese inspiradas kaj instigadas aliajn al literaturaj aventuroj: al eldonistoj, legemuloj, studentoj, partoprenantoj de literaturaj diskutrondoj... Nin ĉiujn ligas unika amo al skribitaj vortoj, senĉesa serĉado de novaj legaĵoj kaj la emo malkovri novajn literaturajn mondojn, en kiuj loĝas senfina nombro da diversaj herooj, el kiuj ĉiu havas ion por rakonti.

Ligas nin ankaŭ la emo dividi opiniojn post la legado, rekomendi al aliaj la ĵus legitajn frazojn, cerbumadi pri ideoj ĉerpitaj el la libroj kaj serĉi novajn verkojn de la aŭtoroj kies pensoj kaj vortoj jam ravis nin.

Tiel naskiĝas la tendenco legi kaj verki novajn librojn, kvankam niaj bretaroj jam estas plenŝtopitaj. En niaj domoj ni serĉas la lokojn, en kiujn eblas meti la ĵusakiritajn volumojn. Ĉio ĉi provokas la sentimenton ligitan kun iam legitaj libroj, la emon konservadi ilin, kaj sinceran ĝojon kiam hazarde oni retrovas tiujn, kiuj eĉ post multaj jaroj rememorigas la emociojn, kiujn ili iam alportis.

Esperante, ke ni povos legi multajn novajn librojn kaj ni ne forgesos la enhavon de tiuj jam tralegitaj, mi citas la poemon de Henryk Zbierzchowski (pola verkisto) *La laŭdo al libro*, kun kies ideo certe konsentos pluraj legemuloj:

*Mi ŝatas la bibliotekan kvieton kaj mallumon.
La homan spiriton de temploj imponaj,
Kien ne penetras la ĝena vivzumo
Kun ĉiutagaj zorgoj ne tre bonaj.
Kie min ombroj gvatas el bretaroj,
Silentogarda staras anĝelaro.*

*Mi ŝatas librojn dormantajn enŝranke,
Saĝe silentajn, ĉar jam ĉionsciaj.
Kio surtere estas kaj subplanke
Kaj kio okazas ekster Tero mia,
Kie stelmiriadoj, kometoj kaj sunoj
Vagadas en spaco sen videblaj limoj.*

*Mi ŝatas librojn, kiujn dum jarcentoj
Kolektis zorge ĉiu bibliofilo.
Vizaĝojn ili havas diferencajn.
Kun ĉiam propra spirita profilo.
En ili rekte, klare reaperas
Ĉio eterna – kio ne pereas.*

*Kolapsos amikec' post ebrio,
Finiĝos amo dormanta en fibroj.
Ofte mallongas renkonto-serio,
Do la plej trafajn trovos ni per libro,
Al kiu dum tristo, manko kaj ĝojpleno,
Ĉiam amike certe ni revenos.*

*Libro! Vi estas la profunda fonto,
De homa penso senmorta rivero.
La tempo fluas, restas ruinmontoj,
Sed via esto neniam pereos,
Ĉar el spirito venas potencaĵo!
Forpasas homoj – postrestas legaĵoj.¹*

Ni do legadu, estimu librojn, travivadu la rakontojn kiujn ili enhavas – ĉar ĝuste por tio ili ekzistas!

¹ H. Zbierzchowski, *Pochwała książki*, [en:] S. Dippel, *O księgarzach, którzy przeminęli*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1976, p. 6. Tradukis en Esperanton Przemysław Paweł Grzybowski.

Przemysław Paweł Grzybowski (mallonge: Pŝemo) – profesoro en la Pedagogia Fakto de la Universitato de Kazimierz Wielki en Bydgoszcz (Pollando). Esperantisto kaj volontulo de la movado de doktoroj klaŭnoj. Li okupiĝas pri interkultura edukado, tanatopedagogio (edukado pri sufero, malsano kaj morto), rido kiel unu el la rimedoj de edukado kaj subtenado de vivkvailito. Elektitaj publikaĵoj: *Ankaŭ Vi estas Fremdulo. Malgranda traktato pri interkultura edukado kaj pri Esperanto kiel ilo de ĝi*; *Doktor klaun! Terapia ŝmiechem, wolontariat, edukacja międzykulturowa*; *Edukacja europejska – od wielokulturowości ku międzykulturowości*; *Harcerska kultura śmiechu w Polsce*. (kun Katarzyna Marszałek); *Inni, Obcy – ale Swoi. O edukacji międzykulturowej i współpracy w szkole integracyjnej* (kun Grzegorz Idzikowski); *Lubsko – nasze miejsce*; *Materialoj pri Esperanto-kulturo – Lingvo kaj movado*; *Morycek w szkole. Żydowskie dowcipy o edukacji, w dialogu międzykulturowym*; *Renkontoj kun Diferenculoj. Rakontoj por interkultura edukado* (ĉe edukado.net); *Śmiech w edukacji. Od szkolnej wspólnoty śmiechu po edukację międzykulturową*; *Śmiech z edukacji. Komiczny obraz edukacji w polskiej kulturze śmiechu*; *Śmiech życia i śmierci. Od osobistych historii po edukację do pamięci o okupacji, gettach i obozach koncentracyjnych*. La verkoj estas disponeblaj i.a. en la retejo: <https://strefa.academia.edu/PrzemysławGrzybowski>

Lucyna Fic – amatora pentristino loĝanta en Barcin (Pollando). Ŝi ŝatas naturon, bestojn, promenadojn kaj ĉiun arton, bonajn legaĵojn kaj des pli bonan amikecon. Ŝi kreis i.a. la seriojn de pentraĵoj „Infanoj de la mondo”, „Kvar jarsezonoj”, portretojn, pejzaĝojn. Ŝi okupiĝas ankaŭ pri *scrapbooking* (la arto plibeligi memoraĵojn). Ŝi ilustris la libron de P.P.Grzybowski *Renkontoj kun Diferenculoj. Rakontoj por interkultura edukado*, kiu aperis en la lingvoj pola (en 2011 kaj 2023), kurda sorani, persa, rusa kaj ukraina, kaj en Esperanto-versio ĝi estas la bazo de unu el la kursoj en edukado.net. Ŝi pentras per la farboj oleaj, akrilaj, sekaj pasteloj kaj desegnas per artista krajono. Ŝia preferata tekniko estas akvarelo. En Interreto estas trovebla ŝia blogo: <http://witaj-w-atelier.blogspot.com>

La domo de forgesitaj libroj temas pri neevidenta sorto de libroj kaj iliaj herojoj. La rakonto instigas al legado kaj instruas estimi librojn – precipe la malnovajn. Ĝi pensigas pri la rolo de literaturaĵoj en ĉies vivo.

9 788382 943726

impuls

Oficyna Wydawnicza „Impuls” – Dział Handlowy
tel./fax: (12) 422 41 80, 506 624 220
e-mail: impuls@impulsoficyna.com.pl
www.impulsoficyna.com.pl